

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	3
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Цикл професійної підготовки
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	5

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Семестр 5

Викладач	Мельничук Людмила Юріївна, кандидат мистецтвознавства
E-mail	ludmel11@ukr.net
Заняття	<u>Семестр 5 (осінній)</u> За розкладом
Адреса	к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв, 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра ТІМ)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є спілкування у телеграм-чаті групи в робочі дні 10.00-16.00 (запитання, пропозиції, повідомлення). У випадку дистанційного навчання роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача: 1) в *темі* листа: назва дисципліни – ТМ 2) файли підписувати: *прізвище_ завдання*.
Розширення: текст — docx, ілюстрації — jpeg, pdf.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання «Історії українського мистецтва» (Мистецтво від давнини до к. XVIII ст.), «Історії зарубіжного мистецтва», «Історія світової культури», «Теорія мистецтв», «Міфологія» тощо.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Кравич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: навч. посібн.: у 3 ч. Львів, 2003 – 2005.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Альбоми, ілюстративний матеріал згідно тем курсу, сайти художніх музеїв України, Харківського художнього музею.

Артплатформа «Ковчег Україна» <https://www.kovcheg.ua/uk>

ARTUKRAINE <https://artukraine.com.ua/tag/ukrainian-art/>

Grynyov Art Collection - <http://grynyov.art> › about

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет, екран. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, сайти музеїв світу і України

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Історія українського мистецтва» викладається здобувачам во спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», ОПП «Мистецтвознавство» першого бакалаврського рівня вищої освіти.

Метою навчальної дисципліни «Історія українського мистецтва» є формування у студентів професійних компетентностей, спрямованих на вивчення історичного досвіду українського мистецтва, що охоплює більше двох тисячоліть, усвідомлення закономірностей і особливостей його розвитку та вміння аналізувати еволюцію на прикладі видатних історичних і сучасних візрів, що є надзвичайно актуальним в умовах нинішніх глобалізаційних процесів у світі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: поглиблення і систематизація знань з обраного фаху; створення відчуття професійної приналежності до обраного фаху на рівні критичного аналізу досягнень українського мистецтва в контексті розвитку світової художньої культури; забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів до професійної діяльності.

Загальні (базові компетентності):	Спеціальні (фахові) компетентності:
ЗК2: Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ФК1: Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.
ЗК3: Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ФК 5: Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
ЗК5: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;	ФК8: Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

ЗК6: Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;	ФК10: Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.
ЗК8: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ФК12: Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.
ЗК9: Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ

ПР02.	Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
ПР05.	Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.
ПР06.	Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.
ПР11.	Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.
ПР12.	Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.
ПР13.	Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.
ПР14.	Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 3. «Мистецтво України XIX ст.» складається з двох змістових модулів: «Мистецтво України першої половини XIX ст.», «Мистецтво України другої половини XIX ст.» і розрахований на 120 годин, з яких 60 год. аудиторних (32 – лекційні, 28 – семінарські заняття), 60 год. – самостійна робота студентів; для здобувачів во заочної форми навчання – 10 аудиторних та 110 годин самостійної роботи.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5.МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Тема 1. Вступ до курсу. Культурно-історичний розвиток України у XIX ст., передумови розвитку мистецтва, стильові тенденції. . Розвиток архітектури і скульптури першої половини XIX ст.

Тема 2. Живопис і графіка першої половини XIX ст.

Тема 3. Творчість Тараса Шевченка.

Тема 4. Мистецтво Харкова у першій половині XIX ст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6.МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Тема 5. Розвиток художнього життя в Україні, мистецька освіта, музейна справа, мистецтвознавча школа.

Тема 6. Архітектура другої половини XIX ст. Особливості розвитку скульптури другої половини XIX ст.

Тема 7. Живопис другої половини XIX ст. Графіка другої половини XIX ст.

Тема 8. Архітектура і образотворче мистецтво Харкова у другій половині XIX ст.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних, практичних занять, самостійної роботи.

Здобувачі мають самостійно опрацювати окремі теми під час підготовки до семінарських занять, модульних контрольних робіт, тестувань, конспектування літературних джерел. Зміст самостійної роботи складає пошук наукової інформації та презентацію її на практичних завданнях або письмовий виклад. У самостійній роботі використовуються базова і допоміжна література, І-нет джерела, відомості про відвідування музейних зібрань. Ознайомлення з архітектурою Харкова проводяться у вигляді екскурсій по місту, з образотворчим мистецтвом в експозиції Харківського художнього музею.

ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ 3. «*Мистецтво України XIX ст.*»

Письмова самостійна робота виконується з теми «Мистецтвознавче краєзнавство» (розвиток художнього життя одного з регіонів України: мистецькі процеси, художня освіта, музейна справа, художня критика, мистецтвознавча наука).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

В межах кожного змістовного модулю передбачено рубіжні етапи контролю для здобувачів во денної форми навчання, що здійснюються під час практичних (семінарських) занять (виступи, усне опитування, тестування, самостійні роботи, конспект літературних джерел) та написання модульних контрольних робіт. Для студентів заочної форми навчання формами контролю є контрольна робота та тестування. Форма підсумкового контролю кожного модулю – **іспит**.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
			незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B	незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C			

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На заняттях студент має вести конспект лекцій, проявляти ініціативу стосовно навчання (наприклад, пропозиції літератури, документальних фільмів для самостійної роботи), вчасно виконувати усі завдання з курсу.

У разі відрадження, хвороби викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю або заняття може провести інший викладач кафедри.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. У разі пропуску занять через захворювання або інших поважних причин має бути відповідне документальне підтвердження. У таких випадках надається додаткова можливість виконати запропоновані завдання. За відсутності поважних причин матеріал опрацьовується самостійно без надання можливості виступів на практичних заняттях.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності при написанні самостійних робіт, а також у доповідях на конференції або публікаціях.

Серія Інформаційних бюлетенів «Академічна доброчесність» за посиланням: <https://drive.google.com/drive/folders/1rx4IMRGOJdPhYbl-Y6EUcKCRd9jEeUc5?usp=sharing>.

РОЗКЛАД КУРСУ

Тиждень навчання	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1	1	Лекція	Вступ до курсу. Культурно-історичний розвиток України у XIX ст., передумови розвитку мистецтва, стильові тенденції.	4	Усне опитування	
2	2	Лекція	Розвиток архітектури і скульптури першої половини XIX ст.	4	Усне опитування	
3		Практичне заняття	Архітектура Харкова першої половини XIX ст.	4	Підготовка краєзнавчого матеріалу	Конспект джерел
4	3	Лекція	Живопис і графіка першої половини XIX ст.	4	Самостійна робота Письмове завдання	
5		Практичне заняття	Архітектура, скульптура, живопис і графіка першої половини XIX ст.	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел
6	4	Лекція	Творчість Тараса Шевченка.	4	Усне опитування	
7		Практичне заняття	Художники- послідовники Т. Шевченка	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел

8	5	Лекція	Розвиток художнього життя в Україні, мистецька освіта, музейна справа, мистецтвознавча школа.	4	тестування	
9		Практичне заняття	Архітектура Харкова другої половини XIX ст.	4	Підготовка краєзнавчого матеріалу	Конспект джерел
10	6	Лекція	Архітектура другої половини XIX ст. Особливості розвитку скульптури.	4	Усне опитування	
11		Практичне заняття	Архітектор О. Бекетов	4	Підготовка краєзнавчого матеріалу	Конспект джерел
12	7	Лекція	Живопис другої половини XIX ст. Графіка другої половини XIX ст.	4	Самостійна робота Письмове завдання	
13		Практичне заняття	Живопис України XIX ст. (в експозиції ХХМ)	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел
14	8	Лекція	Образотворче мистецтво Харкова другої половини XIX ст.	4	Контрольна робота	
15		Практичне заняття	Джерела з мистецтва України XIX ст. Мистецтво України XIX ст. в музейних зібраннях.	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 3. «Мистецтво України XIX ст.»

1. Загальна характеристика мистецтва України першої пол. XIX ст.
2. Загальна характеристика мистецтва України другої пол. XIX ст.
3. Художнє життя в Україні в XIX ст.
4. Художня освіта в Україні в XIX ст.
5. Побутовий жанр в українському мистецтві друг. пол. XIX ст.
6. Портретний жанр в українському мистецтві друг. пол. XIX ст.
7. Історичний жанр в українському мистецтві друг. пол. XIX ст.
8. Пейзажний жанр в українському мистецтві друг. пол. XIX ст.
9. Класицизм в українському мистецтві XIX ст.
10. Сентиманталізм в українському мистецтві XIX ст.
11. Романтизм в українському мистецтві XIX ст.
12. Реалізм в українському мистецтві XIX ст.
13. Історизм в архітектурі другої пол. XIX ст.
14. Українська скульптура першої пол. XIX ст.
15. Українська скульптура другої пол. XIX ст.
16. Представники одеської рисувальної школи.
17. Представники західноукраїнської рисувальної школи.
18. Представники харківської рисувальної школи.
19. Представники київської рисувальної школи.

20. Значення творчості Т. Шевченка для українського мистецтва
21. Творчість М. Пимоненка.
22. Творчість К. Костанді.
23. Творчість О. Мурашка.
24. Харківська пейзажна школа.
25. Творчість О. Бекетова.
26. Творчість І. Труша.
27. Шляхи розвитку української графіки у другій пол. XIX ст.
28. Архітектура Харкова XIX ст.
29. Історіографія історії укр. мистецтва XIX ст.
30. Мистецтво України в музейних зібраннях.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вимоги до іспиту

На іспит виноситься усна відповідь з двох теоретичних питань й одне практичне завдання з курсу (атрибуція твору).

Градація оцінювання за п'ятибальною шкалою залежить від нижчезазначених чинників:

Оцінка	Критерії оцінювання студентів
Незадовільно (2)	Здобувач/ка вищої освіти не опанував матеріал курсу, не виконана більшість завдань. Пропуски рубіжного контролю, численні пропуски на заняття.
Задовільно (3)	Здобувач/ка вищої освіти в недостатньому обсязі опанував матеріал курсу, виконані роботи мають значні недоліки; погана відвідуваність лекційних і практичних занять.
Добре (4)	Здобувач/ка вищої освіти усвідомлює зміст, проблематику завдань історії мистецтва, але допускає неточності у використанні спеціальної термінології, є помилки у письмових роботах, виконанні усних завдань.
Дуже добре (4+)	Здобувач/ка вищої освіти здатний узагальнювати й систематизувати матеріал з курсу, демонструвати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, стилями, національними школами; добре знає літературу з курсу. Утім допускає незначні помилки у викладенні матеріалу усно й письмово. Усі завдання курсу виконані вчасно і в повному обсязі.
Відмінно (5)	Здобувач/ка вищої освіти демонструє знання першоджерел та творів мистецтва, ерудованість у питаннях історії мистецтва, належне володіння мистецтвознавчим образно-стилістичним аналізом, уміння презентувати твори мистецтва, застосовувати одержані знання у різних курсах ОПІ «Мистецтвознавство». Усі завдання курсу виконані вчасно й у повному обсязі.

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за виступ на конференції з публікацією тез за темами курсу або підготовлену ґрунтовну презентацію (проект) на практичних заняттях. Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Д. Короткий курс історії українського мистецтва. Прага, 1923.
2. Білецький П. Апостол України. Життя і творчість Тараса Шевченка. Київ, 1998.
3. Жаборюк А. Мистецтво живопису і графіки на Україні в першій половині і середині XIX століття. Київ-Одеса, 1983.
4. Жаборюк А. Українське мистецтво останньої третини XIX – початку XX ст. Київ, 1990.
5. Історія декоративного мистецтва України: у 5-ти тт. Київ, 2007 – 2016. Т. 3. 2009.
6. Історія українського мистецтва: у 6-ти тт. Київ, 1966 – 1970. Т. 4. Кн. 1, 2. 1969, 1970.
7. Історія українського мистецтва: у 5-ти тт. Київ, 2001 – 2007. Т. 4. 2006.
8. Історія української культури: у 5-ти тт. Українська культура XIX ст. Київ, 2001–2013. Т. 4, книга 2. 2005.
9. Лейбфрейд А., Полякова Ю. Харків. От крепости до столицы: заметки о старом городе. Харків, 1998.
10. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво другої пол. XIX – поч. XX ст. Київ, 1989.
11. Лукомский Г. Старинные усадьбы Харьковской губернии / перевидання 1917 р.. Харків, 2007.
12. Овсійчук В. Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури, Київ, 2008.
13. Рубан В. Український портретний живопис другої половини XIX – поч. XX ст. Київ, 1986.
14. Рубан В. Український портретний живопис першої половини XIX ст. Київ, 1990.
15. Словник художників України. Бібліографічний довідник; у 5 кн. Київ, 2019.
16. Степовик Д. Українське мистецтво першої половини XIX ст. Київ, 1982.
17. 100 найвідоміших шедеврів України. Київ, 2004.
18. Український живопис XIX – XX ст. з колекції Національного художнього музею України: альбом. Хмельницький, 2004.
19. Тарахан-Береза З. Шевченко – поет і художник. Київ, 1985.
20. Харківський художній музей. 200 років колекції: альбом. Харків, 2005.
21. Художники України: енциклопедичний довідник / АМУ, Інститут проблем сучасного мистецтва. Київ, 2006.
22. Шаров І., Толстоухов А. Художники України: 100 видатних імен. Київ, 2007.

